Bài 10. CẤU TRÚC LẶP

I. Khái niệm lặp

Bài toán	Cách giải
Bài toán 1: Tính tổng $S = \underbrace{1} + 2 + 3 + ... + 100$ $S_{1=}\ 0 + 1 = S_0 + 1$ $S = \underbrace{1 + 2} + 3 + ... + 100$ $\underbrace{S_1 + 2}$ $\underbrace{S_2 + 3}$ $\underbrace{S_3 + 4}$ $\underbrace{S_{...} + 5}$ $\underbrace{S_{....} + 6}$ $\underbrace{...}$ ……	Ban đầu, $S_0 = \underline{0}$ $S_1 = \underline{0 + 1 = S_0 + 1}$ $S_2 = \underline{0 + 1 + 2 = S_1 + 2}$ $S_3 = \underline{S_2 + 3}$ … $S_{100} = \underline{S_{99} + 100}$ $\left.\right\}$ $\underline{S_i \leftarrow S_{i-1} + i}$ $\underline{i \leftarrow i + 1}$ ***(i chạy từ 1→100)*** ❖ ***Nhận xét:*** –Bắt đầu $S_0 = \underline{0}$ –Từ S_0 việc tính S được lặp đi lặp lại ***100*** lần theo quy luật: $\underline{S_{hiện\ tại} = S_{trước} + i}$ – Với i chạy từ ***1 → 100*** ➔ ***lặp với số lần biết trước***
Bài toán 2: Tính tổng $S = 1 + 2 + 3 + \ldots + N + \ldots$ cho đến khi $\frac{1}{N} < 0.015$	***Nhận xét:*** Với cách giải gần giống bài toán 1, việc cộng vào tổng S cũng lặp lại theo quy luật $\underline{S_{hiện\ tại} = S_{trước} + N}$ nhưng việc cộng sẽ kết thúc khi điều kiện $\frac{1}{N} < 0.015$ được thỏa mãn. ➔ ***lặp với số lần chưa biết trước***

THPT Nguyễn Công Trứ

II. Lặp với số lần chưa biết trước và câu lệnh While – Do

a) *Bài toán*

Tính tổng S = 1 + 2 + 3 + … + N + …

(cho đến khi $\frac{1}{N}$ < 0.015 thì dừng)

Input: .....

Output: ***S*** .....

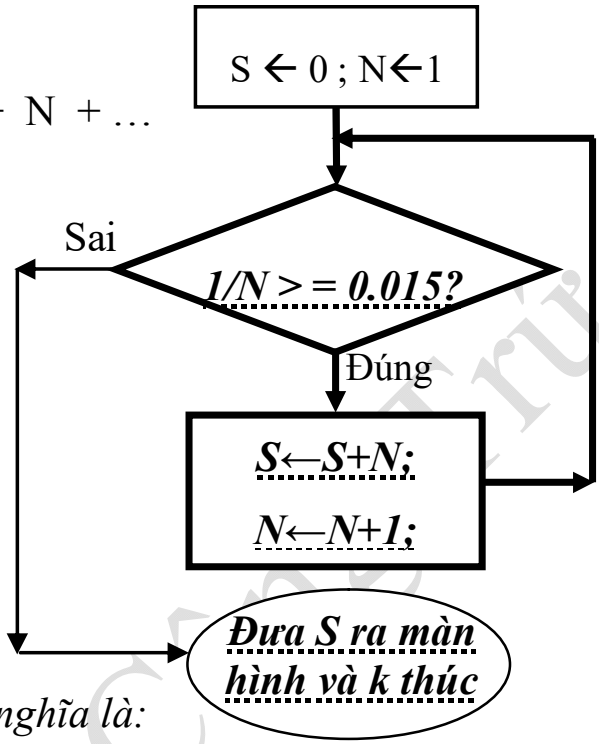

Nhận xét:

– Vòng lặp sẽ dừng khi … $\frac{1}{N}$ ***< 0.015*** ..... *nghĩa là:*

✓ Chừng nào điều kiện $\frac{1}{N}$ ***≥ 0.015 còn*** ..... **ĐÚNG** thì thực hiện:

– ***Tăng giá trị tổng S thêm n*** .....

– ***Tăng N thêm 1 đơn vị rồi quay trở lại kiểm tra điều kiện*** $\frac{1}{N}$ ***≥ 0.015 còn*** **ĐÚNG hay không**

– Do đó, muốn diễn đạt câu lệnh cho việc lặp lại dựa vào điều kiện dừng nào đó, người ta thường dùng các dạng cấu trúc lặp.

– Để mô tả cấu trúc lặp với số lần chưa biết trước, ngôn ngữ lập trình Pascal dùng câu lệnh **while – do** có dạng:

while ..... <điều kiện> ***do***

<câu lệnh> ..... **;**

Trong đó:

– Điều kiện là ***1 biểu thức quan hệ*** hay ***1 biểu thức logic***

– Câu lệnh là ***1 câu lệnh đơn,*** hay ***1 câu lệnh ghép, 1 cấu trúc lệnh nào đó.***

THPT Nguyễn Công Trứ

b) Một số ví dụ while – do

❖ VD 1: Tính tổng S = 1 + 2 + 3 + … + N + …(cho đến khi $\frac{1}{N} < 0.015$)

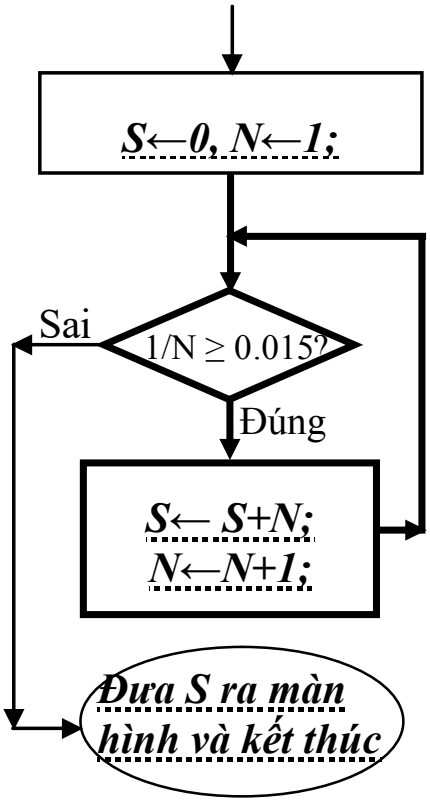


```
Program TINHTONG;
Uses crt;
Var  S: real;
     N: integer;
BEGIN
   clrscr;
     S:= 0;
     N:= 1;
     While (1/N) >= 0.015 do
     Begin
          S:=  S + N;
          N:= N + 1;
     End;
     writeln('Tong S la:  ', S:6:2);
END.
```

❖ **VD 2 :** tìm ước chung lớn nhất (UCLN) của hai số nguyên dương M và N

Input: M,N

Output: UCLN

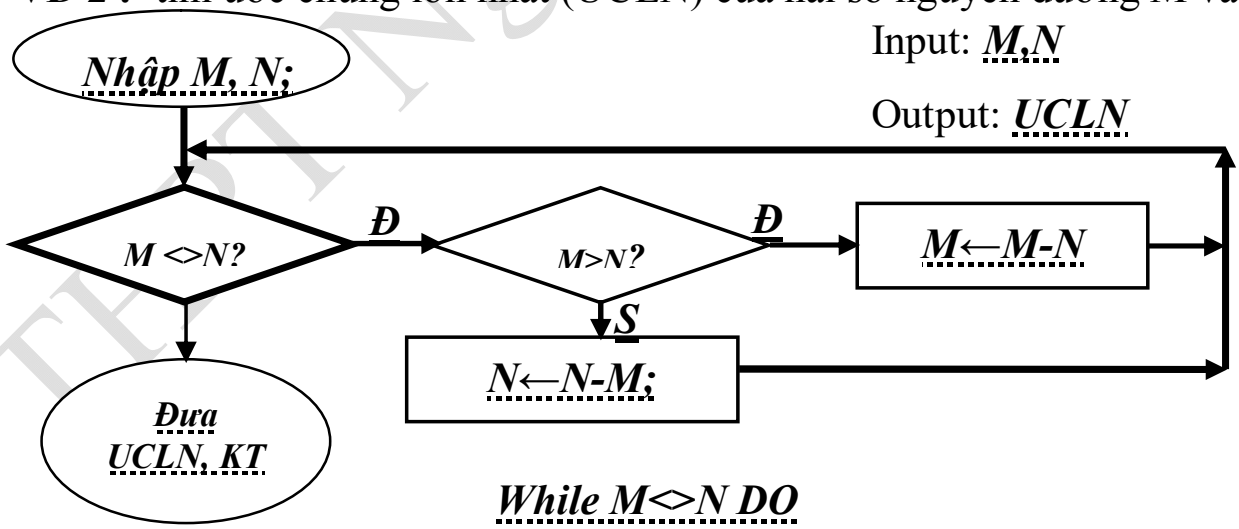


```
While M<>N DO
     If M>N then M:=M-N
     else N:=N-M;
writeln ('UCLN la: ',M);
```

THPT Nguyễn Công Trứ

III. Lặp với số lần biết trước và câu lệnh For – Do

a) Dạng lặp tiến

For <biến đếm> ***:=***<giá trị đầu> ***to*** <giá trị cuối> ***do***

<câu lệnh>;

➢ Hoạt động: Câu lệnh sau "do" được thực hiện ***tuần tự***, ứng với biến đếm lần lượt nhận các giá trị liên tiếp ***tăng dần*** từ ***giá trị đầu*** cho đến ***giá trị cuối***

VD1: Tính tổng S = 1 + 2 + 3 + ... + 100

Cách 1: ***S:=0;***	Cách 2: ***S:=1;***
For i:=1 to 100 do	***For i:=2 to 100 do***
S:=S +i;	***S:=S +i;***

VD2: Tính tích P = 1.2.3.4.5 … 50

Cách 1: ***P:=1;***	Cách 2: ***P:=1;***
For i:=1 to 50 do	***For i:=2 to 50 do***
P:=P*i;	***P:=P*i;***

b) Dạng lặp lùi

For <biến đếm> := <giá trị ***cuối***> ***downto*** <giá trị ***đầu***> ***do***

<câu lệnh>;

➢ Hoạt động: Câu lệnh sau "do" được thực hiện ***tuần tự***, ứng với biến đếm lần lượt nhận các giá trị liên tiếp ***giảm dần*** từ ***giá trị cuối*** quay về ***giá trị đầu***

VD: Tính tổng S = 1 + 2 + 3 + ... + 100

S:= 0;	***S:= 1;***
For i:=100 downto 1 do	***For i:=100 downto 2 do***
S:=S+i;	***S:=S+i;***
Writeln ('s=', s);	***Writeln ('s=', s);***

THPT Nguyễn Công Trứ

c) Chú ý

- ✓ Biến đếm là biến ***kiểu nguyên hoặc kiểu kí tự***
- ✓ Giá trị đầu, giá trị cuối là các biểu thức ***cùng kiểu*** với biến đếm; giá trị đầu phải ***nhỏ hơn hoặc bằng***. giá trị cuối.
- ✓ Giá trị biến đếm được ***điều chỉnh tự động*** vì vậy câu lệnh sau "do" ***không được thay đổi giá trị biến đếm***
- ✓ Sau "do" có thể là ***1 câu lệnh đơn*** hoặc ***1 câu lệnh ghép*** hoặc là ***1 cấu trúc lệnh nào đó***

VD1: Cho biết kết quả hiển thị trên màn hình của đoạn chương trình sau:

```
for i:=1 to 2 do
begin
    k:=i;
    for j:=1 to 3 do
    begin
        k:=k+j;
        writeln(k);
    end;
end;
```

→ Kết quả hiển thị trên màn hình:

2
4
7
3
5

Bảng dữ liệu

i	k	j	Màn hình
1			
	1	*1*	
	2	*2*	
	4	*3*	
	7		
2			
	2	*1*	
	3	*2*	
	5	*3*	
	8		

THPT Nguyễn Công Trứ

d) Ví dụ for – do

VD2: Viết chương trình nhập vào số nguyên dương n (n > 0) và tính biểu thức:

S = 1 + 2 + 3 + … + n

Input: *n*.....

Output: *S*.....

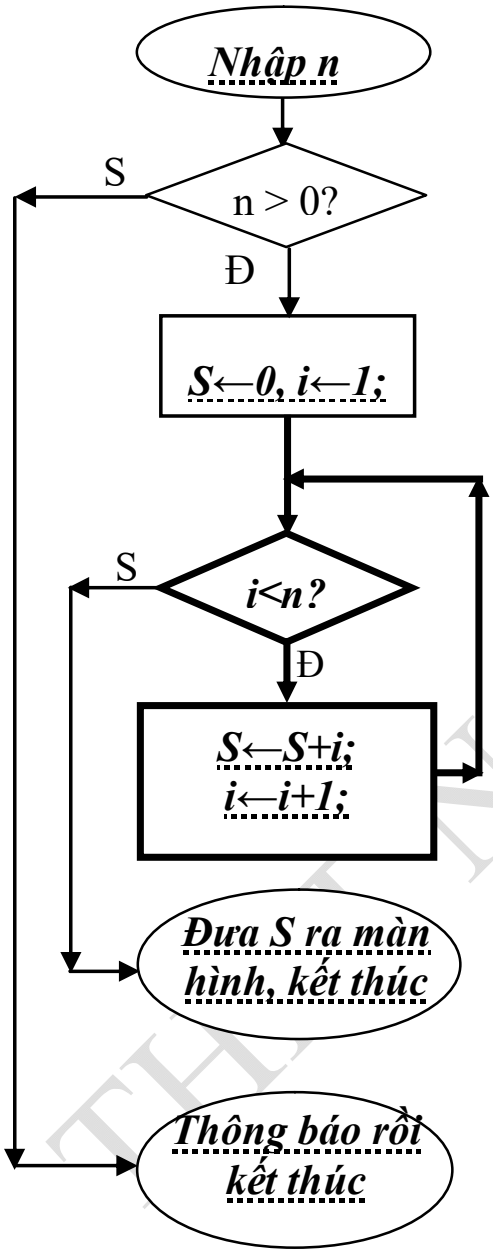


```
program TINHTONG;
uses crt;
var n, i: integer;
    S: longint;
BEGIN
    clrscr;
    write ('Nhap n= ');
    readln(n);
    if n>0 then
        Begin
            S:=0;
            For i:=1 to n do
                S:=S+i;
            writeln('Tong S= ',S:5);
        End
    Else writeln('nhap sai n');
    readln
END.
```

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

THPT Nguyễn Công Trứ

IV. Bài tập

1. Viết chương trình nhập vào số nguyên dương n và tính biểu thức:

$$S_1 = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + ... + \frac{1}{n}$$

$$S_2 = 1 + \frac{1}{8} + \frac{1}{27} + ... + \frac{1}{n^3}$$

$$S_3 = \frac{1}{2} + \frac{2}{3} + \frac{3}{4} + ... + \frac{n}{n+1}$$

$$S_4 = 1 + \frac{1}{2!} + \frac{1}{3!} + ... + \frac{1}{n!}$$

$$S_5 = (1 + \frac{1}{1^2})(1 + \frac{1}{2^2})...(1 + \frac{1}{n^2})$$

2. Tính P = 1+ 3 + 5 + … + (2n+1) , với $0 \geq n$

3. Nhập một số nguyên dương. In ra số nhị phân của n

VD: Nhập n = **25**

Màn hình xuất ra: **so nhi phan cua 25 la 11001**

4. Tính tổng S = 1 + 4 + 9 + 16 + 25 + …+ n^2 cho đến khi S >=300. Cho biết lúc đó n = ?

5. Viết chương trình nhập vào số nguyên a (a>2) và tính biểu thức:

$$S = \frac{1}{a} + \frac{1}{a+1} + \frac{1}{a+2} + ... + \frac{1}{a+100}$$

6. Nhập vào số thực x và số nguyên dương n từ bàn phím. Tính và đưa ra màn hình giá trị biểu thức: $P = 1 + 2x + 3x^2 + 4x^3 + \ldots + nx^{n-1} + (n+1)x^n$

7. Nhập vào 2 số nguyên dương M và N (M < N), tính và đưa ra màn hình tổng các số chia hết cho 3 hoặc 5 trong phạm vi từ M đến N.

THPT Nguyễn Công Trứ

8. Nhập số nguyên a (với a > 2). Tính và đưa ra kết quả ra màn hình tổng sau:

$$S = \frac{1}{a} + \frac{1}{a+1} + \frac{1}{a+2} + ... + \frac{1}{a+N} + ... \qquad \text{cho đến khi } \frac{1}{a+N} < 0{,}0001$$

9. Dùng vòng lặp For … Do, viết chương trình in ra màn hình nội dung sau:

```
*
* *
* * *
* * * *
* * * * *
```

a)

```
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*
```

b)

```
* * * * * * * * * *
  * * * * * * *
    * * * * *
      * * *
        *
```

c)

```
        *
      * * *
    * * * * *
  * * * * * * *
* * * * * * * * *
```

d)

```
*
* *
* * *
* * * *
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*
```

e)

```
        *
      * *
    * * *
  * * * *
* * * * *
  * * * *
    * * *
      * *
        *
```

f)

10. Nhập vào một dãy số nguyên từ bàn phím cho đến khi gặp số 0 rồi tính tổng của các số dương và trung bình cộng của các số âm.

11. Nhập vào số nguyên dương n. Cho biết:

- ✓ n có bao nhiêu kí số
- ✓ Tổng các kí số của n là bao nhiêu
- ✓ Hãy in ra số ngược lại

<u>VD</u>: Nhập n = 123

⇨ Có 3 kí số

⇨ Tổng các kí số là 6 (1 + 2 + 3 = 6)

⇨ In ngược: 321

THPT Nguyễn Công Trứ

12. Liệt kê và đếm các số nguyên tố từ 2 đến N.

13. Tìm số nguyên lớn nhất thỏa mãn điều kiện:

a) $3n^5 - 317n < 5$

b) $-4n + 151\sqrt{n} + 3 >= 0$

c) $7n^3 + 31n^2 - 10^6 < 0$

(Biết rằng chúng luôn tồn tại hữu hạn)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

THPT Nguyễn Công Trứ